МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування

Матеріали IX Міжнародної наукової конференції молодих вчених

Харків
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
V. N. KARAZIN KHARKOV NATIONAL UNIVERSITY

Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування

Матеріали IX Міжнародної наукової конференції
молодих вчених
25–26 листопада 2021 р., м. Харків, Україна

Экология, неоэкология, охрана окружающей среды и сбалансированное природопользование

Материалы IX Международной научной конференции
молодых ученых
25–26 ноября 2021 г., Харьков, Украина

Ecology, Neoekology, Environment Protection and Balanced Natural Management

Proceedings of the 9th International Scientific Conference
Young Scientists
November 25–26, 2021, Kharkiv , Ukraine

Під загальною редакцією доктора географічних наук
професора А. Н. Некос

Under the General Release of Dr. of Science (Geography)
Prof. A. N. Nekos

Харків
2021

УДК 504

Затверджено до розповсюдження у мережі Інтернет рішенням Вченої ради Навчально-наукового інституту екології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 4 від 22.11.2021 р.)

Представлені матеріали висвітлюють сучасний екологічний стан навколишнього середовища та екологічні проблеми в різних регіонах України та інших країн, а також шляхи їх вирішення. У конференції брали участь більше 90 представників від 29 ЗВО та інших установ із 16 міст України та Білорусі. Матеріали підготовлені під науковим керівництвом викладачів закладів вищої освіти України.

Представлены материалы, которые освещают современное экологическое состояние окружающей среды и экологические проблемы в разных регионах Украины и других стран, а также пути их решения. В конференции принимали участие более 90 представителей от 29 учебных заведений и др. организаций из 16 городов Украины и Белоруси. Материалы подготовлены под научным руководством преподавателей высших учебных заведений Украины.

The publications feature the proceedings which address the modern ecological state of environment and ecological problems in different regions of Ukraine and other countries and also ways of their decision. More than 90 representatives from 29 higher educational institutions located in 16 Ukrainian cities and Belarus, took part in the conference. Publications are prepared under scientific guidance of teachers of higher educational establishments of Ukraine.

Адреса редакційної колегії:
61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 6, к. 471.
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
навчально-науковий інститут екології
Тел. 707-54-48, e-mail: bezpeka.ecology@karazin.ua

Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: матеріали IX Міжнародної наукової конференції молодих вчених. Х.:ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 216 с.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

The publication was prepared in the framework of ERASMUS+ project "**Integrated Doctoral Program for Environmental Policy, Management and Technology – INTENSE**" financed by European Commission. Responsibility for the information and views set out in this publication lies entirely with the authors.

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2021

3. Койнова І., Завадович О. Особливості функціонування та можливості збалансованого розвитку регіонального ландшафтного парку "Знесіння" . *Вісник Львів. Серія географічна*. Львів, 2005. Вип. 32. С. 121-129.
4. Підлісна О., Іваніна А. Стандартизована характеристика природних геологічних об'єктів регіонального ландшафтного парку «Знесіння». *Вісник Львівського університету. Серія геологічна*. Львів, 2017. Випуск 31. С. 118–129.

УДК 504.062.2

Руслан ЛЄНКОВ
Одеський державний екологічний університет
Світлана НАГАЄВА, доц.

РЕГУЛЮВАННЯ ПОТОКУ ТУРИСТІВ НА ОСНОВНИХ ЕКОСТЕЖКАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ «СКОЛІВСЬКІ БЕСКИДИ» ТА «ЯВОРІВСЬКИЙ» ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У публікації розглядається важливе питання регулювання потоку туристів основними еколого-пізнавальними маршрутами Національних природних парків «Сколівські Бескиди» та «Яворівський» Львівської області, а також негативний вплив туристичної діяльності.

Ключові слова: Національний природний парк, регулювання потоку туристів, еколого-пізнавальний маршрут, разова ємність відвідуваності, негативний вплив туристичної діяльності.

В публикации рассматривается важный вопрос регулирования потока туристов по основным эколого-познавательным маршрутам национальных природных парков «Сколевские Бескиды» и «Яворивский» Львовской области, а также негативное влияние туристической деятельности.

Ключевые слова: Национальный природный парк, регулирование потока туристов, эколого-познавательный маршрут, разовая емкость посещаемости, негативное влияние туристической деятельности.

The publication examines the important issue of regulating the flow of tourists by the main ecological and educational routes of the national natural parks "Skole Beskydy" and "Yavorivska" Lviv region, as well as the negative impact of tourism activities.

Key words: National Nature Park, regulation of the flow of tourists, ecological and cognitive route, one-time attendance, negative impact of tourism activities.

З метою збереження, відтворення та раціонального використання природних ресурсів Львівської області, що мають важливе природоохоронне, естетичне, наукове та рекреаційне значення Указом Президента України № 157/99 від 1 лютого 1999 року створено Національний природний парк «Сколівські Бескиди», який є установою загальнодержавного значення і входить до складу природно-заповідного фонду України [1].

За період діяльності Національного природного парку «Яворівський», започатковані еколого-пізнавальні стежки: «Верещиця» (4,4 км), «Лелехівка» (4,5 км), «Головним Європейським вододілом» (4,5 км), «Крехівські святині» (2,5 км), «Стежки Івана Франка» (1,1 км). Крім цього, запроектовано туристичні шляхи: «На гору Березняки» (25,7 км), «На гору Булава» (8,8 км), «На гору Кубин» (13,2 км). Загальна протяжність пішохідних екостежок складає 66,6 км [2].

У теперішній час значний та стрімкий розвиток еколого-туристичної діяльності в Україні особливо потребує регулювання рекреаційних навантажень на об'єкти природно-заповідного фонду з метою збереження, раціонального використання й відтворення природних комплексів, ландшафту, стану рослинного і тваринного світу, культурної й естетичної цінності територій.

Для оцінки рекреаційного навантаження використані методичні рекомендації щодо визначення максимального рекреаційного навантаження на природні комплекси й об'єкти, розроблені Державною службою заповідної справи Мінекоресурсів України.

Для регулювання відвідуваності екологічних стежок і туристичних маршрутів установлюється разова ємність відвідуваності екологічної стежки за формулою [3, с.51]:

$$Pdn=(T–L/V)\cdot G\cdot V=T\cdot G\cdot V-(L\cdot G\cdot V)/V=T\cdot G\cdot V–L\cdot G, \quad (1)$$

де Pdn – кількість осіб;
T – час відкритого маршруту, год.;
L – довжина траси, км;
G – щільність, осіб/км;
V – швидкість руху, км/год

Таблиця 1

Результати розрахунків ємності основних екостежок (екотурмаршрутів) Національного природного парку «Яворівський»

№ п/п	Екостежка (турмаршрут)	T, год	L,км	G,осіб/ км	Pdn розрах., осіб	Pdn фактич., осіб
1	«Стежка Івана Франка»	1	1,1	20	100	85
2	«Верещиця»	2,5	4,4	25	265	240
3	«Головним Європейським вододілом»	1,5	3,5	25	138	120
4	«Лелехівка»	2	4,5	20	150	125

Таблиця 2

Результати розрахунків ємності основних екостежок Національного природного парку «Сколівські Бескиди»

№ п/п	Екостежка (турмаршрут)	T, год	L,км	G,осіб/ км	Pdn розрах., осіб	Pdn фактич., осіб
1	«с.Майдан»	3	5,8	25	245	210
2	«Бучина»	1	1.4	30	140	120
3	«Лопата»	7	12	15	138	120
4	«Долиною річки Кам'янка»	2	4,6	20	150	125

Фактичні дані відвідування основних екостежок туристами менші, ніж розрахункова ємність, що дає можливість заохочувати до екскурсій більшу кількість туристів, однак незважаючи на це, туристичний рух повинен бути нормованим, та не спричиняти зміни структури грунту, фільтраційних властивостей, що приводить до деградації грунтів. Наслідком стає ерозія грунту і виникнення характерних форм мікрорельєфу: заглибин та колій у місцях стежок, валів на узбіччях стежки, терас, що виникають внаслідок витоптування.

Надмірне проходження одним маршрутом, навіть не чисельних груп рекреантів, збільшує рекреаційне навантаження на лісовий ґрунтовий покрив. Це в свою чергу змінює його показники вологості, пористості, густини твердої фази і веде до деградації рослинного покриву. Особливо це негативне явище проявляється в зоні «Верещиця».

Під час проходження стежкою Івана Франка, на шляху екскурсантів зустрічається «Біла гора» з якої відкриваються прекрасні краєвиди озерного краю. Самовільне підняття на цю гору спричиняє осипання порід та ерозійні процеси. Рекомендуємо дооблаштувати цей маршрут зручним підняттям екскурсантів на оглядову площадку через похилий схил.

Список використаної літератури

1. 2008-2021 Національний природний парк «Сколівські Бескиди»;.Офіційний сайт URL: https://skole.org.ua/ (дата звернення 20.11.21)
2. Яворівський національний природний парк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://yavorpark.in.ua/.
3. Методичні рекомендації щодо визначення максимального рекреаційного навантаження на природні комплекси та об'єкти у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом / С.С. Комарчук, В.П. Шла- пак, Л.П. Яременко та інші. Київ, 2003. 51 с.

УДК: 502.37

Любов МАНДИЧ, магістрант
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
Наталія СМОЛЯР, канд. біол. наук, доц., Юлія ЧУХЛІБ, ст. викл.,

СТВОРЕННЯ ОБ'ЄКТІВ СМАРАГДОВОЇ МЕРЕЖІ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У публікації розглядається проблема збереження біорізноманіття шляхом створення системи об'єктів Смарагдової мережі як міжнародної концепції збереження природи. Наводяться об'єкти із зазначенням їх кодів і площ, які визначено для створення у Полтавській області на сучасному етапі.

Ключові слова: збереження біорізноманіття, сучасна природоохоронна концепція, Смарагдова мережа, об'єкти Смарагдової мережі, Полтавська область, Україна.

В публикации рассматривается проблема сохранения биоразнообразия путем создания системы объектом Emerald-сети как международной концепции сохранения природы. Приводятся объекты из указанием их кодов и площадей, которые определены для создания в Полтавской области на современном этапе.

Ключевые слова: сохранение биоразнообразия, современная природоохранная концепция, Emerald-сеть, объекты Emerald-сети, Полтавская область, Украина.

The publication addresses the problem of biodiversity conservation by creating a system of Emerald Network objects as an international concept of nature conservation. Objects are given with the indication of their codes and areas, which are defined for creation in the Poltava region at the present stage.

Key words: biodiversity conservation, modern environmental protection concept, Emerald Network, Emerald Network objects, Poltava region, Ukraine.

Для України створення мережі Емеральд (Смарагдової мережі) є частиною входження до євроінтеграційного процесу, тобто приєднання до все-європейської екологічної мережі та виконання ратифікованої нею Конвенції про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція).

Мережа Емеральд (Смарагдова мережа, Emerald Network) – це мережа що включає Території Особливого Природоохоронного Інтересу (Areas of Special Conservation Interest,